

Anti PESTPROTOCOL

“Pesten is het langdurig/herhaaldelijk uitoefenen van geestelijk en/of lichamelijk geweld door een persoon/groep tegen één of meer medeleerlingen, die niet (meer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen”

INLEIDING

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aanpakken. Als een kind of ouder van het kind aangeeft dat hij/zij gepest wordt, moet hier altijd iets mee gedaan worden. Dit protocol heeft tot doel het pesten te minimaliseren. Hiermee willen we het geluk, welzijn en toekomstverwachtingen van alle kinderen optimaliseren. Het is daarbij gewenst dat alle betrokken partijen hiervoor zo goed mogelijk samenwerken.

AANPAK VAN PESTEN

1. Preventief

1.1 Verbetering schoolcultuur/groepsklimaat.

Hieronder vallen alle maatregelen die door directie en leerkrachten genomen worden, waardoor de sfeer op school en het pedagogisch klimaat in de groep verbeteren.

Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken.

Om dit voor elkaar te krijgen starten we het schooljaar altijd met groepsverbindende activiteiten en groene spelen tijdens de gymlessen.

1.2 Stimuleren van voorbeeldgedrag leerkrachten/ouders.

Het voorbeeld van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang.

Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd.

Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

Leerkrachten en ouders moeten alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden, dit met elkaar communiceren en hierin samen optrekken.

1.3 Training van sociale en communicatieve vaardigheden.

In elke groep wordt tenminste 1 keer per week aandacht besteed aan de sociaal – emotionele kring. Hierbij komen onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies etc. aan de orde in de vorm van kringgesprekken, spreekbeurten, rollenspelen, enz.

1.4 Een goed leerlingvolgsysteem en leerlingbegeleiding.

In de groepen wordt minimaal een keer per jaar het onderdeel 'Kindbegrip' uit Parnassys afgenomen en bij de kleuters 'Kijk'. Bij de oudergesprekken komen de resultaten, indien nodig, ter sprake.

1.5 Het hanteren van duidelijk gedragsregels.

Een effectieve methode om pesten binnen de perken te houden of te stoppen, is het afspreken van regels voor de leerlingen. De bouwen hebben gouden regels en eventueel kunnen er nog zilveren regels worden afgesproken met een bepaalde (mentor) groep.

Deze regels worden positief opgesteld (wat doen we wel en niet 'je mag niet')

De regels zijn zichtbaar in de bouw of in de groep.

Op het moment dat er een kind zich niet houdt aan de afspraken, volgt een gesprek met eventueel nieuwe afspraken. Mocht het kind zich dan alsnog niet aan de afspraak houden, dan is het kind niet meer welkom in de bouw. Het kind gaat apart van de hele bouw zelfstandig en alleen werken. Wanneer hiervoor gekozen wordt, wordt er altijd contact opgenomen met de ouders.

2. Curatief

2.1 Signaleren pestgedrag

Allereerst is het signaleren van pestgedrag niet altijd even gemakkelijk. Het gebeurt vaak achter de rug van de leerkracht om en soms onderhuids. Belangrijk dat de leerkracht oplet op signalen. Een kind dat vaak alleen staat in pauzes, niet uit zichzelf contact maakt met anderen, afwachting is, na schooltijd blijft hangen, non-verbale reacties van klasgenoten zoals zuchten, met ogen draaien, lachen als hij/zij aan het woord is.

Het kind kan zelf aangeven dat hij/zij gepest wordt. Dit dient altijd serieus genomen te worden.

Het is belangrijk dat de kinderen weten dat zij ook een verantwoordelijkheid hebben om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. De regel van "klikken" is hier niet van toepassing. Want wanneer een kind ervaart dat zijn eigen veiligheid of die van een ander in het geding komt dan is het belangrijk dat het kind komt melden bij de leerkracht. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.

Ouders kunnen aangeven dat hun kind gepest wordt. Ook dit dient altijd serieus genomen te worden.

2.2 Directe aanpak pestgedrag

De uitgangspunten bij het aanpakken van pesten.

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen (5 sporen aanpak, zie 2.2.1)

2. De school beschikt over een directe aanpak wanneer het pesten zich ondanks preventieve maatregelen toch voordoet (de escalatieladder, zie 2.2.2)

3. Medewerkers moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten. Ze gebruiken daarbij ons antipestprotocol als leidraad en vragen evt. hulp van de APC (anti-pest-coördinator, Karien Verhagen)
4. De school is actief in het scheppen van een veilig leerklimaat waarin pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
5. De school is actief in het ontplooiën van preventieve (les)activiteiten. De APC maakt collega's hier alert op en draagt ideeën aan.

2.2.1 De vijfsporenaanpak

Om elke vorm van pesterijen direct aan te pakken, gaan we op vijf sporen te werk:

1. Hulp voor de gepeste
2. Correctie en hulp voor de pester(s) en de meelopers.
3. Aandacht voor de sfeer in de groep waar gepest wordt; mobiliseren van de middengroep.
4. De ouders van de gepeste en de pester(s) en meelopers betrekken bij de aanpak om pesterijen te stoppen.
5. Ondersteuning voor personeel om adequaat pesten aan te pakken. Voor het mobiliseren van de middengroep zijn de werkvormen No Blame en Herstelrecht geschikt (zie de bijlagen).

De verantwoordelijke volwassenen: leerkracht(en), directie, zorgteam én ouders moeten hun verantwoordelijkheid nemen om pestgedrag in te dammen. De groepsleerkracht speelt een hoofdrol.

Van ouders wordt gevraagd om hun verantwoordelijkheid te nemen in plaats van te zeggen: "Mijn kind doet dat niet" of "U moet altijd mijn kind hebben". Ouders van een gepest kind kunnen met hun zoon, dochter oefenen om rechtop te staan, oogcontact te maken en duidelijk 'nee' te zeggen.

Pestgedrag stoppen vraagt actie van allemaal!

2.2.2 Escalatieladder bij pesten

Om hardnekkig pestgedrag definitief te doen stoppen, gaat de leerkracht aan de slag volgens de stappen van deze escalatieladder.

1. Individuele gesprekken met betrokken leerlingen (pestslachtoffer, pester, meeloper) o.l.v. groepsleerkracht; het gesprek met de pester(s) en meeloper(s) heeft een waarschuwend karakter. Afspraken over gewenste gedragsverbetering binnen gestelde termijn, worden schriftelijk vastgelegd (leerlingdossier). Ouders van de partijen worden geïnformeerd over de pestsituatie en de afspraken door de groepsleerkracht. APC wordt geïnformeerd door de groepsleerkracht. De APC stelt een samenhangende aanpak voor. *(Bijvoorbeeld No blame of Herstelrecht (zie de bijlagen 1 en 2), SOVA-training, Steungroep voor de gepeste. Welke methodiek ingezet wordt is afhankelijk van de situatie en de persoonlijke voorkeur van de groepsleerkracht.)*
2. Proefperiode 1: De naleving van de gemaakte afspraken worden gecontroleerd en bijgehouden door de groepsleerkracht binnen een termijn van 2-4-6 weken (naar keuze). Pestincidenten worden vastgelegd (leerlingvolgsysteem). APC checkt de voortgang bij de groepsleerkracht en bij de ouders van het gepeste kind of zij een positieve verandering merken.

3. Als het pestgedrag niet stopt, volgt een tweede gesprek met de pester(s) en hun ouders en de meelopers en hun ouders onder leiding van de schoolleider met de groepsleerkracht. Nieuwe pest-incidenten en overtredingen van de afspraken uit fase 1 vormen de input voor dit gesprek. Daarom is het vastleggen van gedragingen in fase 2 van groot belang! Pesters krijgen opnieuw 2-4-6 weken om hun gedrag aan te passen, tevens kan begeleiding (SoVa, Agressiereductie) ingezet worden om wel tot gedragsverandering te komen. Daarnaast worden er (pedagogische) strafmaatregelen genomen tegen de pesters/meelopers. Afspraken en maatregelen worden vastgelegd (leerlingdossier). APC wordt geïnformeerd door de groepsleerkracht. De APC stelt de systematische aanpak bij en bewaakt de samenhang tussen de afgesproken interventies.
4. Proefperiode 2: De naleving van de gemaakte afspraken worden gecontroleerd en gedocumenteerd door de groepsleerkracht binnen een tweede termijn van 2-4-6 weken. Pestincidenten worden vastgelegd (leerlingvolgsysteem). APC checkt de stand van zaken bij de groepsleerkracht en ouders van de gepeste leerling.
5. Als het pestgedrag na bovenstaande maatregelen niet stopt, wordt een interne schorsing aan de pester(s)/meelopers opgelegd door de schoolleiding, tevens wordt naar begeleiding/hulpverlening (extern) gezocht om alsnog tot gedragsverandering te komen. Afspraken en maatregelen worden vastgelegd (leerlingvolgsysteem). APC wordt geïnformeerd door schoolleiding. De APC stelt de samenhangende aanpak bij.
6. Indien het pestgedrag aanhoudt na bovenstaande maatregelen, kan de school overgaan tot een definitieve verwijdering van de pester(s). Hierbij volgt de schoolleiding het "Protocol schorsing en verwijdering" in combinatie met het aangelegde dossier. APC wordt geïnformeerd door de schoolleiding.

2.3 Planmatige aanpak bij pestgedrag

Komt het pestgedrag in een bepaalde groep veelvuldig voor, dan kiezen we naast de hier bovenstaande directe aanpak voor een planmatige aanpak. Zie het groepsplan Sociaal-emotioneel. Ook doet de school mee met projecten vanuit Cordaad met het onderwerp pesten.

3. Adviezen aan ouders:

3.1 Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Verken eventuele mogelijkheden voor externe hulp (weerbaarheidstraining ed.)

3.2 Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus.

- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie
  - Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
  - Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt.
  - Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan.
  - Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
  - Besteed extra aandacht aan uw kind.
  - Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
  - Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
  - Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van de school staat, ook thuis.

3.3 Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind op een correcte manier voor anderen op te komen.
- Leer uw kind op een correcte manier voor zichzelf op te komen.

Probeer als ouder gesprekspartner te blijven van school zodat zowel ouders als school dezelfde weg blijven bewandelen!

Bijlagen: Werkvormen “aan de slag met pestgedrag”

Bijlage 1. De No Blame-aanpak

Een succesvolle methode in het aanpakken van pestgedrag is de No Blame aanpak. Deze aanpak volgt een zeven stappen procedure die de mentor kan toepassen nadat pesten werd vastgesteld of gemeld.

De aanpak: een stappenplan voor de begeleider

Stap 1: een gesprek met het slachtoffer

- Vraag algemene informatie, geen details over wat er juist gebeurd is.
- Vraag naar de beleving en gevoelens van het slachtoffer.
- Leg de aanpak uit, leg daarbij de nadruk op het niet-bestrafende aspect, vraag toestemming.
- Bespreek samen de namen om de groep samen te stellen.
- Vraag wat je WEL of NIET mag vertellen over de belevingen van het slachtoffer.
- Vraag eventueel naar een verhaal of een tekening over het gevoel van het slachtoffer.
- Geef aan dat je steeds bereikbaar bent voor het slachtoffer.

Stap 2: een groep wordt samengeroepen

- Een groep wordt samengesteld bestaande uit de pesters, meelopers, vrienden en/of positief ingestelde leerlingen.
- Het slachtoffer is niet aanwezig bij deze bijeenkomst. Dit kan de probleemoplossende aanpak bemoeilijken.

Stap 3: leg het probleem uit

- Vertel de groep dat je een probleem hebt.
- Gebruik eventueel het verhaal of de tekening van het slachtoffer.
- Praat niet over details van gebeurtenissen.
- Beschuldig niemand.

- Maak duidelijk dat er een probleem is dat moet opgelost worden

Stap 4: deel de verantwoordelijkheid

- Zeg duidelijk dat er niemand in de problemen zit of gestraft wordt.
- Elk groepslid kan bijdragen aan de oplossing.
- De groepsleden hebben het meeste contact met het doelwit en dus de beste kansen om het pesten te stoppen.

Stap 5: vraag naar de voorstellen van elk groepslid

- Aanvaard alle positieve voorstellen (niets doen is ook een positief voorstel!).
- Vraag om de voorstellen concreet te maken, 'Hoe ga je dat doen?'
- Heb aandacht voor 'ik-taal', wees niet tevreden met algemene uitspraken.
- De intenties kunnen opgeschreven worden.

Stap 6: laat het aan hen over

- Leg de verantwoordelijkheid bij de groep, zij alleen kunnen het probleem oplossen.
- Bedank hen en geef hen duidelijk vertrouwen.
- Vertel dat je hen na een week individueel wil spreken (blijf bereikbaar).

Stap 7: Spreek hen opnieuw

- Laat elk lid afzonderlijk vertellen over zijn of haar bijdrage.
- Gebruik de kernvragen: hoe is het nu, is het gestopt, ben je tevreden, ...?
- Indien het slachtoffer niet helemaal tevreden is kan de procedure herhaald worden.

Bijlage 2. Herstelrecht

Herstelrecht is de tegenhanger van straffen. Het is geen “echt” recht in de zin dat er wetboeken over geschreven zijn, maar een stroming binnen de rechtsgeleerdheid die vindt dat het recht een andere wending moet krijgen. Het strafrecht is dadergericht, gaat het erom de dader van een misdrijf te bestraffen. De gepeste speelt slechts een minimale rol in de juridische procedure, namelijk die van getuige. Bij het herstelrecht staat de gepeste centraal en gaat het om de schade die door het misdrijf is aangericht te herstellen; de dader hoort de schade ongedaan te maken.

Ook wij als school kunnen werken met herstelrecht onder het motto: neem de verantwoordelijkheid voor je daden en herstel de schade. Herstelrecht kan worden toegepast bij gerezen spanningen tussen een pestende en een gepeste leerling.

De procedure is in handen van een procesbegeleider (groepsleerkracht). Zijn/haar taak is het om de gepeste leerling en de pester bij elkaar te brengen met het doel de gepeste leerling alle ruimte te geven om zijn/haar verhaal te doen. De procesbegeleider stelt onderstaande vragen aan de gepeste leerling om de pester te confronteren met zijn/haar daden en nodigt aansluitend de pester uit om de schade te herstellen.

Herstelrecht kan alleen ingezet worden als beide kinderen: gepeste en pester daartoe bereid zijn. Een gepest kind moet durven. Een pester moet er spijt van hebben. Daarom moet er vooraf eerst een gesprek met het gepeste kind alleen zijn geweest en met met de pester alleen, waaruit berouw blijkt. Het kind dat gepest heeft, kan dat al laten zien door op te schrijven wat hij/zij gedaan heeft en wat het kind daarvan geleerd heeft. Tekenen of een excuusfilmpje maken mag ook!

Er is in het herstelrecht geen ruimte voor een pester die de pesterijen ontkent, zich verdedigt of het gepeste kind de schuld geeft, want dan is het gepeste kind opnieuw kwetsbaar. Als dat toch gebeurt stopt de procesbegeleider het herstel-gesprek.

Daarom tot slot misschien wel de belangrijkste voorwaarde voor het slagen van een herstelgesprek. Herstelrecht vraagt een strakke regie van de procesbegeleider (leerkracht, ib-er met assistentie van de APC).

Herstelrecht vragen

Aan de gepeste	Aan de pester
Wat is er gebeurd?	
Hoe voelde je je toen?	
Wat merk je er nu nog van?	
Wat is het meest nare voor je?	
Wat moet de pester doen om het goed te maken?	
	Hoe denk je nu over wat je gedaan hebt?

	Waar heb je het meeste spijt van?
	Wat doe jij om het goed te maken?
Is dit voor jou voldoende?	
Afspraken	Afspraken

Herstelmuur kleuters

Met herstelrecht kun je al vroeg beginnen. Op de Waalse school in Rotterdam hebben de kleuterleerkrachten in de klas een ‘herstelmuur’: een groot vel gekleurd papier waarop in foto’s te zien is hoe kindjes ruzie maken en hoe ze het goed maken. Voor dat goedmaken zijn er verschillende opties in beeld gebracht: een hand geven, een knuffel geven, verrassen met een tekening of knutsel enzovoort. Goedmaken vraagt een actie; geen sorry zeggen, maar sorry doen. De leerkrachten maken elk jaar een nieuwe herstelmuur. Ze maken de beelden met de kinderen uit hun eigen groep.

Bijlage 2. Verschil tussen pesten en plagen

Verschil tussen pesten en plagen

Bij plagen is er sprake van incidenten en van een gelijke machtsverhouding. Er is geen winnaar of verliezer en het slachtoffer is in staat zichzelf te verdedigen. Het slachtoffer loopt geen (blijvende) psychische en/of fysieke schade op.

Plagen	Pesten
Is onschuldig en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.	Gebeurt berekenend (leerlingen weten vooraf goed, wie, hoe en wanneer ze gaan pesten). Ze willen bewust iemand kwetsen of kleineren.
Is van korte duur of gebeurt slechts tijdelijk.	Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd).
Speelt zich af tussen “gelijken” (“twee honden vechten om hetzelfde been”).	Ongelijke strijd. De onmachtgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pester.
Is meestal te verdragen of kan zelfs leuk zijn, maar kan ook wel kwetsend of agressief zijn.	De pester heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
Meestal één tegen één.	Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
Degenen die elkaar plagen, wisselen keer op keer.	Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pesters zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).